

LAİKLİK

En etkili ve önemli ilke kesinlikle bu ilkedir. Aslında bu sözcüğün anlamı din ile siyaseti ve dolayısıyla da din ile kamu yaşamını birbirinden ayırmaktır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında siyaset dinin emrine sokulmuştu. Hatta bazan din de siyasetin emrine sokulabiliyordu. Bunun böyle olmasındaki tarihsel neden, İslam dininin kurucusunun hem siyasî ve hem de dinî lider olmasından ve bunun yıllardan beri bir gelenek haline getirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır

Akla hemen şu soru gelebilir: „Mustafa Kemal’in kamu yaşamıyla dini birbirinden ayırması kararı nereden kaynaklanmıştır?” diye. Burada bir din düşmanlığından söz etmek tamamen yanlış olur. Çünkü Laiklik din karşıtı bir ilke değildir. Din, kişinin özel yaşamının bir parçasıdır. Laikliğe göre, insan yaşamında ibadetin dışında her türlü tasarruf, dîne, daha doğrusu kutsal kitaba göre de ğ i l, Anayasaya, yasalara ve kurallara göre yapılır.

Devlet yaşamında, hukukta, aile yaşamında, kültürde, eğitimde v.s. artık laiklik ilkesi ana temeldir. O’nu bu karara iten amaç dinî değil, siyasîdir. Bunun gerçekleşmesi için de önce siyasetin dinin emrinden kurtarılması zorunluydu. Mustafa Kemal henüz genç bir subayken şu kanaate varmıştı: „Mevzuatını ve hareket tarzını Kuran’dan ve hadisten alan bir devlet, bilimin ve çağdaşlığın gerisinde kalır.”

Bir ülkenin, çağı yakalamış olan ülkelerle boyölçüşebilmesi, onların arasında sürekli olarak sesini duyurabilmesi, o ülke yurttaşlarının aklını kullanmasına ve bilime öncelik vermesine engel teşkil eden kurum ve kuralların ortadan kaldırılmasıyla mümkün olabilirdi. Mustafa Kemal bu gerçeği gözönünde bulundurmuş ve bazı çağdaşlık değerlerini – savaşta düşmanı olmasına karşın – Batılı ülkelerden almıştır.

O, 1924 yılında yaptığı bir konuşmada „Dünya yüzündeki her şey için, maddî ve manevî her şey için, yaşam için ve başarı için en doğru yol gösterici bilimdir, tekniktir“. „Bilimin ve tekniğin dışında yol gösterici aramak, düşüncesizliktir, bilgisizliktir, yanlıştır“, demiştir.

Bilime ve tekniğe öncelik verme konusunda asıl engeli oluşturan Hilafet, Halife’nin şahsında siyasî ve dinî temsilcilik bulmuştu. Bunu ortadan kaldırma planı, hem yurt içinde ve hem de yurt dışında karşıt güçlerin direnişiyle karşı karşıya kalmıştır.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, dış güçlerin bu konudaki planlarının Türkiye’nin içişlerine karışmak olduğunu saptayarak, 1 Kasım 1922’de Saltanatın kaldırılmasında olduğu gibi, enerjik bir şekilde Hilafet yanlılarına karşı çıkması sonucu, 3 Mart 1924’te Hilfet’in kaldırılması büyük bir çoğunlukla gerçekleştirilmiştir.

Böylece, Şeyhülislamlık, dinî mahkemeler ve fetva usulü, dervişlik nişanı, medreseler de kaldırılmıştır.

1928 yılında, Anayasa’daki „Türkiye Cumhuriyeti Devletinin dini İslamdır“ maddesi kaldırılmıştır. Böylece din ve mezhep ayrılığını kurumlaştıran yasalara son verilmiş ve

önce devlet laikleştirilmiştir. Yani, laik devlet, bundan böyle meşruluğunu ne Tanrı'dan ne de kişiden alacaktır; ancak ve sadece ulusal yönetimden alacaktır; planlanan devrimler birer birer gerçekleştirilecektir: Eşit haklar, uygarlığa giden yolun açılması, eğitim birliğinin sağlanması, tek evlilik v.s.

Özellikle Latin harflerinden oluşan yeni Türk alfabesi üç amaca hizmet edecektir:

- 1. Yazı ve Konuşma dilinin herkes için aynı olması,
- 2. Sesli harfler açısından zengin olan Türk diline en uygun yazı çeşidinin seçilmiş olması,
- 3. Dünyanın büyük bir bölümüyle iletişimin kolayca sağlanabilmesi...

□ Bu yenilikler olağanüstü bir tempoyla ama sadece okulda değil, okul dışı alanlarda da gerçekleştirildi. Mustafa Kemal'in eğitim ve öğretime verdiği önem o kadar açıktır ki, kendisi bizzat yeni harflerle dersler vermiştir.

Türk Dilinin yabancı sözcüklerden arındırılması 1932 yılında kurulan „Türk Dil Kurumu“ ile akademik bir seviyede de desteklendi. Bir yıl önce de „Türk Tarih Kurumu“ gerçekleştirilmişti. Bu kurumlar gerek „kültürel kimlik“ ve gerekse „ulusal kimlik“ bakımından da önemli görevler yapmışlardır, ve Mustafa Kemal'in özel vasiyetnamesinde yer almışlardır.

Laik devlete giden yolda en büyük engellerden birini Şeriat mahkemeleri oluşturmuştur. Bu mahkemelerin kaldırılmasından sonra, Türk Medenî Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve Borçlar Kanunu çıkartılarak, devletin temeli Batı Hukuk Sistemine oturtulmuştur.

Bundan böyle, Türkiye Cumhuriyeti'nde bireylerin ilişkisini, yurttaş-devlet ilişkisini düzenleyen hükümlerin yasalaştırılması TBMM'ne, uygulaması da T.C. hükümetine ait olmuştur.

Artık her bakımdan özgürlüğüne kavuşturulan bir toplumun fertlerinin dış görünüşüyle de uygar olması gerekirdi. Bu nedenle Türk toplumu, fes, sarık, çarşaf, peçe gibi dinsel olduğu sanılan baş ve beden giysilerinden de kurtarıldı.